

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תשכו
ערש"ק פרשת ויקרא

מדוע פתח הכתוב בקרבנות נדבה של יחיד

"עור" ו"בשר" בעבודת ה'

כסף? - בשביל לַת צדקה!

מעלת התעוררות האדם

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויקרא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשכז), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

ותקותי חזקה שלאחר התחלת הארגון יעוררו אותם מזמן לזמן ויחזקום בהתאם להנסיון שיש להם כבר בפעולותיהם עד עתה.

(אגרות קודש חכ"א ע' שכז)

פעולות האדם – "הכלים" – מוסיפה ב"אור"

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מה' שבט, ובו גם ראשי פרקים מהתועדות דיום הבהיר יום סגולה י"ט כסלו, ויהי רצון שיהי' רישומה ניכר בכל השנה כולה, ובזה גם בנקודה הפנימית ותפקידם של כל אלו שיש להם השפעה על ישראל בדורנו זה, הוא הפצת המעינות חוצה.

ובסגנונו במכתבו, כי האור הי' יכול להיות חזק ובהיר וכו', [אלא שה] שאור שבעיסה מעכב וכו', קצת אמת יש בהאמור, אבל לא כולה, כוונתי כי העיקר המניעה הוא מ"הכלים", זאת אומרת מפעולות האדם שהוא צריך להמשיך התורה ועניני' בכל מקום שידו מגעת, אבל דברי תורה אינם מקבלים וכו' בכל זה קצת אמת יש בדבר, כי על-ידי פעולות כדבעי ובהידור מוסיפים גם באור, ובלשון הזהר²⁰ בהנוגע לתורה, לאפשא לה, והוא על-דרך מאמר רו"ל²¹ שישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה, וכמו שכתוב²² למעשה ידיך תכסוף.

(אגרות קודש ח"ט ע' קפב)

מכון אור החסידות Or Hachasidus
 סניף ארץ הקודש Head Office
 ת.ד. 2033 1469 President St. #BSMT
 כפר חב"ד 6084000 Brooklyn, NY 11213
 03-738-3734 United States
 Likras@likras.org (718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
 הרב מנחם מענדל זרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
 טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

(20) ח"א יב, ב.

(21) ילקוט שמעוני רמז תקמה.

(22) איוב יד, טו.

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש.....

מדוע פתח הכתוב בקרבנות נדבה של יחיד?

מדוע פתח הכתוב את דיני קרבנות בקרבנות נדבה ולא בקרבנות שמחוייבים בהבאתם? / מדוע לא הוזכרו קרבנות ציבור עד לפ' אחרי? / ביאור סדר הזכרת הקרבנות בכתוב שהוזכרו לפי הזמנים שיביאו ישראל קרבנות אלו

(נ"פ לקומי שיהות ח"ז עמ' 9 ואילך; 'תורת מנחם - התוועדות' תשמ"ה ח"ב עמ' 490)

ח. פנינים עיונים וביאורים קצרים.....

נחת רוח - רק מכבם / "אשרי הדור" - רק בנשיא

ט. יינה של תורה.....

הקרבנות - "לחם" של מעלה כביכול

ה"לחם" שמחבר את העולם עם חיותו / שלא יהי' העולם "כצאן אשר אין להם רועה" / האם השי"ת "צריך" ל"אכילת" הקרבנות?

(נ"פ לקומי שיהות ח"ז עמ' 10 ואילך)

יג. פנינים ררוש ואגדה.....

"עור" ו"בשר" בעבודת ה' / התבוננות קלה והתבוננות קשה

טו. חידושי סוגיות.....

בדין "קרנן עצים"

יפלפל בסוגיא דמנחות גבי דין קרבן עצים ואם שייכא לזה המובא בסוגיא דתענית גבי משפחות שנדבו עצים בימי נחמי, ע"פ ביאורי הראשונים בסוגיות אלו

(נ"פ לקומי שיהות ח"ז עמ' 22 ואילך)

יט. דרכי החסידות.....

כסף? - בשביל ל'תת צדקה!

כב. הוספה // דרכי החיים.....

מעלת התעוררות האדם

עבודת האדם התחתון הבאה מצדו היא בת קיימא - תיקון ושיפור ע"י האנשים עצמם ולא ע"י פקודות מלמעלה; על האדם לעבוד את השם בהתאם להשפעה מלמעלה וככלי להשפעה העליונה, "הכלים" של פעולות האדם מוסיפים ב"אור" העליון

כה

וכיוצא בזה, אבל דעת אפילו לא לנכון נקל¹³, שהוא היפך האמונה הפשוטה, לומר אשר על-ידי זה שמקילים בקיום מצות התורה, היינו שמתרחקים חס ושלום מהמקור הנה על-ידי זה יושפע לו שפע רב, ויעוין המבואר בארוכה¹⁴ בענין למען ספות הרוה את הצמאה¹⁵.

תקותי חזקה, אשר הכח שהשקיע בו כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בתור תלמידו וחסיד שלו, יסייע בידו לצאת ממחשבת טעות הנ"ל, ואם יד עוד מי באמצע להסיתו, יסביר גם לזה, שההנהגה כזו היא להיפך לא רק משכל אלקי אלא גם משכל אנושי, כיון שכל יהודי מאמין אשר דוקא הקדוש ברוך הוא הוא הבעל-בית גם בעולם הזה הגשמי והחומרי, והוא רק הוא הקוצב מזונותיו של אדם ובני ביתו¹⁶ ובמילא גם האתערותא דלתתא צריכה להיות בהתאם לזה.

(אגרות קודש ח"ו ע' רפה-ו)

תיקון ושיפור ע"י האנשים עצמם

...מה טוב שמעצמם יתעוררו על-דבר שיפור המצב הרוחני, וכבר ידוע ומפורסם המבואר בדא"ח¹⁷ בענין עבודת האדם לקונו במאמר רז"ל¹⁸ "איש מזריע תחלה יולדת נקבה, אשה מזרעת תחלה יולדת זכר", ואשר רק לעתיד לבוא הנה יהי' איש ואיש יולד בה¹⁹, עיין תורה אור לז, ג...)

(אגרות קודש ח"ז ע' ריא)

לחזק ולעורר את המתעוררים מעצמם

נעם לי לראות אשר סוף סוף נתעוררו לארגן [התוועדות] גם צעירי אגודת חב"ד בכפר חב"ד ובאתערותא דלתתא, אשר אז יש לזה קיום יותר, וכמבואר בדא"ח בענין אשה מזרעת תחלה יולדת זכר.

(13) ע"פ משלי יד, ו.

(14) ראה קונטרס ומעין מאמר ו פ"ג. מאמר י פ"א.

(15) דברים כט, יח.

(16) ראה ביצה טז, א.

(17) ראה לקומי תורה כ, א ואילך. ועוד.

(18) ברכות ס, א. נדה לא, א.

(19) תהלים פז, ה.

עבודת האדם בהתאם להשפעה מלמעלה

...לפלא שאין ממנו כל ידיעות אשר נתרכה הענין דנר מצוה ותורה אור⁷, ומאור שבתורה הדרכותי' והנהגותי' בסביבתו, על-ידי תעמולה מתאמת [ו] השתדלות במרץ הדרוש מצדו, ובטח יודע מהמבואר באגרת הקדש סימן י"ד, אשר בכל יום ויום נמשכים מוחין עליונים יותר ואור חדש שלא הי' עדיין מעולם כו' וכו', שמזה מובן ופשוט שהאתערותא דלתתא, או על כל פנים הכלים להנ"ל, צריכים להיות גם כן באופן דמוסיף והולך, והרי הלכה כבית הלל [שמוסיף והולך]⁸...

(אגרות קודש ח"א ע' קח)

...בודאי למותר להאריך לדכותי' על-דבר המבואר בכמה מקומות בדא"ח וגם בספרי מוסר, בהענין שאתערותא דלעילא צריכה להיות לה כלי המתאימה באתערותא דלתתא, ופשוט בתכלית הפשיטות שאין צריך להיות חידוש ענין בהיפך האתערותא דלעילא שמבקשים ומתפללים אודותה. ומה נבהלתי לראותו . . אשר משתדל ומכריח את הנפש האלקית שלו להסיר חס ושלום צלם האלקים מעל פניו ולגזוז ולהסיר י"ג תקוני דיקנא שהם מכוונות כנגד י"ג מכילין דרחמי, ואשר הם הם צנורות הפרנסה, וכמבואר בזהר⁹ ובדא"ח בכמה מקומות¹⁰, והאריכות אך למותר, ובפרט לאחד הבא מגזע הספרדים שאחזו בלימוד הזהר כל הימים, ולא היתה בזה כל התנגדות (כמו שהי' נמצא בקצת מקומות, ובימים הקודמים – אצל האשכנזים).

קשה וכבד לי להאריך בזה, ובטח גם שורות אלו יספיקו, בלמדי זכות עליו, הנה אולי הכוונה שלו בזה היתה, שכיון שרואה ומתבונן במאמר רז"ל¹¹ אשר מזונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף, עלה בדעתו, אולי כדאי להקל על הקדוש ברוך הוא במלאכתו שהוא הזן מביצי כנים עד קרני ראמים¹², על-ידי זה שיתדמה בצורתו החיצונית לכל הגוי[ם] שאז בקל יותר יתנו לו משרה בתור רב

(7) ע"פ משלי ו, כג.

(8) שבת כא, ב. שו"ע או"ח תרעא, ב.

(9) ראה זהר ח"ג קלט, א ואילך. ובכ"מ.

(10) ראה יהל אור ע' תרכו ואילך.

(11) פסחים קיח, א.

(12) ראה עבודה זרה ג, ב.

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

מדוע פתח הכתוב בקרבנות נדבה של יחיד?

מדוע פתח הכתוב את דיני קרבנות בקרבנות נדבה ולא בקרבנות שמחוייבים בהבאתם? / מדוע לא הוזכרו קרבנות ציבור עד לפ' אחרי? / ביאור סדר הזכרת הקרבנות בכתוב שהוזכרו לפי הזמנים שיביאו ישראל קרבנות אלו

בתחילת הסדרה: "ויקרא אל משה, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם". וממשיך לפרט דיני קרבן עולה, ולאחריו קרבן שלמים, מנחה וכו'. – ובפירושו רש"י:

"אדם כי יקריב מכם – כשיקריב, בקרבנות נדבה דיבר הענין".

והיינו, שהקרבנות הראשונים שעליהם מדבר הכתוב – עולה, מנחה ושלמים, הם "קרבנות נדבה", שאין האדם חייב להביאם אלא תלויים הם בנדיבות לבו; ורק לאחריהם מדבר הכתוב בקרבנות שהאדם מחוייב בהם (לפעמים): חטאת ואשם.

אך סתם רש"י ולא פירש – מדוע באמת התחיל הכתוב ב"קרבנות נדבה" דוקא? ולכאורה איפכא מסתברא – בתחילה יש להודיע את דיני הקרבנות שמחוייבים להביאם (ורק לאחר מכן את הקרבנות שאין הכרח בהבאתם)!

ב. ויש לומר בזה:

לפי פשטות הכתובים משמע, כי פרשת הקרבנות שבסדרה דידן (פ' ויקרא) ובסדרה שלאחריה (פ' צו) נאמרה לפני הציווי בדבר חנוכת המשכן והקמתו ביום השמיני למילואים – שבהם עוסק הכתוב בסדרה שלאחר מכן, פרשת שמיני; ולפי זה עולה, כי

דיני הקרבנות שבפרשתנו מטרתם ללמד את בני ישראל בדבר הקרבנות שיביאו במשכן מיד עם הקמתו, ביום השמיני למילואים.

ומעתה יתבאר מדוע הקדים הכתוב את קרבנות הנדבה – משום שבפשוטות, מיד לאחר הקמת המשכן הביאו בו (בעיקר) קרבנות נדבה דוקא:

הרי קרבנות חובה באים ככפרה על חטא, ולא מסתבר שבימי המילואים, ימים של השראת השכינה ומחילה על חטא העגל (ראה פרש"י ר"פ פקודי. ובפ' שמיני ט, כג כתב, שכל שבעת ימי המילואים "היו ישראל נכלמים ואומרים... כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל כו") יכשלו בני ישראל בחטא;

לאידך גיסא – מסתבר מאוד שלאחר הנדיבות הגדולה שהראו בני ישראל במלאכת המשכן, הרי לאחר הקמתו יודרו מיד להתנדב קרבנות להקריב בו. לכן הקדים הכתוב את קרבנות הנדבה, שהם השכיחים ביותר בזמן זה.

ג. ולדרכנו זו, תתיישב קושיא נוספת:

למה פתח הכתוב בקרבנות היחיד, ששייכים לאנשים יחידים מישראל בתור פרט – ולא בקרבנות הציבור: מוספי שבת ויום טוב וכדומה, שהם חיוב על הציבור כולו?!

[רק על דיני קרבן התמיד לימד הכתוב בפ' תצוה – כט, לח ואילך; אך פרשה זו לא נאמרה לבני ישראל כי אם למשה, בעיקר בשביל ימי המילואים, והציווי לבני ישראל ולדורות הוא רק בפרשת פינחס – כח, א ואילך. וראה פרש"י פינחס כח, ד ובחזקוני שם].

יתירה מזו: בפרשיות אלו, ויקרא וצו, לא הזכיר בכלל קרבנות הציבור, אלא רק קרבנות היחיד בלבד – ואילו דיני קרבנות הציבור נדחו כמה פרשיות מאוחר יותר [רק בפרשיות אחרי (טז, ה ואילך), אמור (פרק כג) ופינחס (פרקים כח-כט)]!

אלא שהיא הנותנת:

כיון שפרשיות אלו באו ללמד על הקרבנות שיובאו עם הקמת המשכן, ביום השמיני למילואים – הרי אין צורך לפרש בהם אודות קרבנות הציבור, שדיניהם נוגעים לימי השבת והחג שיבואו מאוחר יותר, ואין הכרח בדיעתם עתה – בשביל היום השמיני למילואים (שחל ביום ראשון בשבוע).

[ואף שביום השמיני למילואים עצמו (ראש חודש ניסן) הרי היה צורך בדיעת דיני מוסף ראש חודש! מ"מ אינו קשיא, כי מי שהקריב את קרבנות הציבור ביום השמיני היה משה רבינו עצמו (פרש"י פקודי מ, כט), כך שרק הוא היה צריך לדעת את הדינים – ואין מן ההכרח לומר זאת כ"פ ישראל, אלא רק מאוחר יותר].

ד. ולהוסיף, שאפשר לומר עוד טעמים בזה שהקדים הכתוב את קרבנות היחיד לפני קרבנות הציבור:

לאחרי השתיקה הכי ארוכה נתקבל מכתבו מ... עם המוסגר בו, בו שואל כמה שנדברו בעת היותו כאן לפני כמה זמן, אשר כשמעוררים את האדם מלמעלה בהרהור תשובה לתורה ולמצותי, צריך לקשר התעוררות זו בכדי שתשאר בת קיימא, ובמה נעשית התקשרות זו.

והנה דברים האמורים הם על-פי מה שכותב רבנו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, בספרו לקוטי תורה ויקרא ב, ג. יעיין שם. ומובן שהקישור צריך להיות בענין שלמטה, זאת אומרת בענין של פועל בתורה ובמצותי, ומובן גם כן שככל שתהי' ההתקשרות ממושכה וחזקה יותר תגדל ותומשך גם כן פעולת ההתעוררות, ומובן עוד שהמלך זקן וכסיל [=היצר הרע] אינו מרפה מלחמתו אפילו בשעת התעוררות זו, ויש לו כמה אופני פיתוים הן בהצד [של] לרומם את האדם וכן בהצד [של] להשפילו, שאומר לו מי אתה ומה תועיל השתדלותך וכו' וכנראה במוחש, והידיעה שממנו באים טענות אלו, יכולה שתוסיף בהתאמצות שלא להשמע לפיתוים אלו ואפילו לא לבזבז זמן על השקלא וטריא עמו.

(אגרות קודש חט"ו ע' תמה)

התעוררות הצריכה לבוא מלמטה ולא לקבלה מלמעלה

מה שכותב אודות דרך איך לקבל אתערוותא דלתתא הנה סותרים הדברים מרישא לסיפא, כי אתערוותא דלתתא צריכה לבוא מלתתא שזהו ענינה ולא לקבל אותה מלמעלה, והדרך בזה היא סלולה [והיא] דרך הרבים [שהיא ט"ז אמה] ועוד יותר – הדרך הידוע בתוספת ה"א [הידיעה, שהיא] ל"ב [אמה]⁴ (ב"ב ק"ב) וכמאמר רבנו הזקן⁵ עיקר התשובה בלב, ומבואר בכמה מקומות ובפרט בספרי החסידות באגרת התשובה לרבנו הזקן, בדרך החיים⁶ לבנו אדמו"ר האמצעי, מצות התשובה – נדפס בספר דרך מצותיך – להצמח צדק, בן בנו כו' כו'.

(אגרות קודש ח"י ע' רפו)

4 ע"פ המבואר בב"ב שם "דרך" עם ה"א הידיעה היא ל"ב אמה (ו'דרך' רגילה בלא תוספת ה"א היא ט"ז אמה), ובנדו"ד הכוונה ב"הדרך" – רמז לעבודת הלב. המו"ל.

5 תניא פרק כט (לו, ב). אגה"ק סי' י (קטו, ב). ובכ"מ.

6 ראה דרך חיים שער התפילה ע' 159.

מעלת התעוררות האדם

עבודת האדם התחתון הבאה מצדו היא בת קיימא – תיקון ושיפור ע"י האנשים עצמם ולא ע"י פקודות מלמעלה; על האדם לעבוד את השם בהתאם להשפעה מלמעלה וככלי להשפעה העליונה, "הכלים" של פעולות האדם מוסיפים ב"אור" העליון

וְנָתַנּוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֵן אִישׁ עַל חַמּוּצוֹתָיו

אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מנזה להניא מן הסדיוט (ויקרא ט, ז. רש"י)

"אתערותא דלתתא" – ברת קיימא, זיכוך המטה והשלמת הכוונה העליונה

...ענינים הבאים ב"אתערותא דלתתא"] – בהתעוררות מצד המטה, מצדו של האדם] יש בהם יתרון שהם של קיימא, ה"מטה" נזדכך, באופן כזה דוקא נשלמה הכוונה העליונה שהיא עבודת ה'מטה' דוקא בתורה ומצוות.

ויתרון הענינים ד"אתערותא דלעילא"] – התעוררות מלמעלה] שהם בעילוי שלא לפי ערך, כיון שניתנים מלמעלה.

(אגרות קודש ח"ג ע' קפג)

קישור ההתעוררות עם פעולה מצד האדם

...במענה להשאלה, שלפעמים מתעוררים ליהדות בלי הכנה לזה, מאין בא זה, ואם אין בזה חשש.

– כמבואר מהבעל שם טוב ז"ל¹ בא זה מהבת קול שיוצא בכל יום וכו' וכמבואר במקום אחר², ובכדי שיהי' זה דבר של קיימא, צריכים תיכף לקשר עם פעולה מצד האדם, וכמבואר גם זה במקום אחר³.

(אגרות קודש ח"כ ע' קלג)

לקראת שבת

א) יחיד צריך להזהיר יותר מן הציבור, כי יש יותר חשש שיתרשל (ולהעיר מביצה ה, ב: "עדות מסורה לבית דין, ביצה כב"א מסורה" – שלכן יש יותר מקום לחשש וגזירה).

ב) "ציבור" ענינו קיבוץ של יחידים רבים, ואי אפשר שתהיה מציאות של "ציבור" אם לא היו קודם "יחידים"; ולכן מתחיל בדיני קרבנות יחיד, ורק אחריהם קרבנות של "ציבור" העשוי מיחידים.

ג) קרבנות ציבור מוגבלים הם, ובעיקר שייכים הם בזמנים מיוחדים בשנה – כשבת ויום טוב; אולם קרבנות יחיד יכולים הם להיות בכ"א עת, ללא הגבלות.

וטעם זה האחרון אפשר לאומרו גם לגבי זה שהקדים הכתוב (בתוך קרבנות היחיד גופא) את קרבנות הנדבה לפני קרבנות החובה – כי קרבנות חובה מוגבלים הם, שאי אפשר להקריבם אלא מי שנתחייב בהם דוקא; ואילו קרבנות נדבה אין בהם הגבלה, כל הרוצה יכול להביא קרבן נדבה בכל זמן שירצה, וממילא מרובים הם יותר.

ה. ובפנימיות הענינים יש לבאר:

הכתוב מדייק כאן ונוקט בתואר "אדם" – "אדם כי יקריב מכס". וידוע (של"ה ס"פ וישב. ועוד), שתואר "אדם" מורה על הדמיון שבין האדם לבורא, "אדמה לעליון" (ל' הכתוב – ישע"י יד, יד), והיינו זה שיש באדם נשמה, שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש", דומה כביכול לקב"ה; ונשמה זו שבתוך כל יהודי, ה"אדם" שבו, היא שפועלת את נדיבות ה"ב והרצון להיות קרוב לקב"ה על ידי הבאת קרבנות.

ובזה שהכתוב פותח את דיני הקרבנות בפרשת קרבנות נדבה, המבטאים בגלוי את ה"אדם" הפנימי שבתוך כל יהודי – בא ללמדנו, שבאמת כן צריך להיות בכל הקרבנות, גם אלו שהם חובה; שגם קרבנות אלו אין לאדם להביא רק בתורת מעשה גשמי, כדי לצאת ידי חובתו – אלא יש לו לצרף לקרבן את מחשבתו ונדיבות לבו, את רצונו הפנימי להתקרב לקב"ה על ידי הקרבן.

ולפי זה י"ל הרמזו בלשון רש"י – "בקרבות נדבה דיבר הענין", שבאמת כ"א "הענין" של הקרבנות שבספר זה, גם קרבנות שהם חובה והאדם מוכרח להביאם מצד הציווי – נחשבים הם ל"קרבנות נדבה", מחמת הכוונה והנדיבות-לב שמצרף יהודי אל קרבנו.

(1) כתר שם טוב סי' קמו. סי' רנה. שם בהוספות סי' קא, סי' קב.

(2) ראה תורת מנחם חכ"ז ע' 80-82.

(3) לקוטי תורה ויקרא ב, ג.

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

נחת רוח – רק מכב!

אדם כי יקריב מכב

בקרבות נדבה דבר הענין
(א.ב.רש"י)

לכאורה יש לעיין בזה, הרי אם "בקרבות נדבה דבר הענין" מדוע נאמר "אדם כי יקריב מכב", דקאי רק על בני ישראל, הרי גם נכרים יכולים להביא קרבנות נדבה (חולין יג, ב), וכמפורש ברש"י להלן (אמור כב, כה) "לכך נאמר כו' איש איש – לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל", וא"כ הול"ל כאן "אדם כי יקריב"?

ויש לבאר זה בפשטות:

להלן (א, ט) מסיים הכתוב שהקרבנות האלו הם "אשה ריח ניחוח לה", ופירש רש"י "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", ופשוט שרק בהקרבת קרבנות בני ישראל יש נחת רוח למקום ו"נעשה רצוני", ולא בנדבות הנכרים.

ולכן נאמר כאן "אדם כי יקריב מכב" דווקא, כי מדובר כאן על קרבנות הגורמים נחת רוח להקב"ה.

ולהלן בפ' אמור שנאמר "איש איש – לרבות את הנכרים", לא נאמר שם "ריח ניחוח", וילפינן משם רק זה שמוותר לנכרים להביא קרבן, אך אין פועלים בזה "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

(עי' לקוטי שיחות ה"יב עמ' 5 הערה 30)

"אשרי הדור" – רק בנשיא

אשר נשיא יחמא ועשה אחת מכל מצות ד' אלקיו אשר לא תעשינה בשננה ואשם

לשון אשרי אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגתו ק"ו שמתחרט על זדונותיו
(ד, כב. רש"י)

בקשר למילים "אשר נשיא יחמא" (ד, כב)

מפרש רש"י אשר – לשון אשרי. אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגתו קל וחומר על זדונותיו.

יש לעיין, מדוע נאמר לשון "אשרי" רק בנוגע לנשיא, ה"נותן לב להביא כפרה על שגתו", ולא גם כלפי הכהן המשיח שעליו מדובר לפני זה? ויש לבאר זה בפשטות:

"אשרי הדור" שייך לומר על דור שאינם חוטאים כלל, גם לא בשוגג, שרק אז שייך לומר עליהם "אשריהם", כי אין בהם עון.

ואם כן, אין לומר "אשרי הדור" בנוגע לכהן המשיח, שהרי תפקידו של הכהן המשיח הוא "לכפר עליהם ולהתפלל בעדם" (לשון רש"י בנוגע לכהן המשיח פרשתנו ד, א), ולכן, כאשר "הכהן המשיח" מביא כפרה על שגתו, הרי זה פועל אצל בני ישראל שיתנו לבם להביא קרבן על שגתם כדי לכפר על עוונותיהם, אך לא ילמדו מזה להיזהר שלא יחטאו כל עיקר.

מה שאין כן כאשר "הנשיא נותן לב להביא כפרה על שגתו", אין זה רק מפני שמרגיש בנפשו גודל ענין הכפרה (כמו הכהן המשיח), שהרי אין זה ענינו של הנשיא (דקאי על המלך, ראה מפרשים כאן), כי אם ענינו הוא למלוך על הדור ולהנהיג את המדינה וכיו"ב, וזה שמביא קרבן הוא מפני ש"נותן לב" ויודע חומרת החטא בכלל, אפילו חטא בשוגג, ולכן רוצה להתכפר מחטא זה.

ודווקא זה פועל אצל העם שירגישו וישימו לבם לחומרת ענין החטאים עד כדי כך שיוהרו אפילו מחטא בשוגג, ואז אפשר לומר עליהם "אשרי הדור".

(עי' לקוטי שיחות ה"יז עמ' 34 ואילך)

הוספה

מכתבי עצות והדרכות
בעבודת השי"ת ובחיי היום יום

פרשת ויקרא

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

הקרבנות – "לחם" של מעלה

ה"לחם" שמחבר את העולם עם חיותו / שלא יהי' העולם "כצאן אשר אין להם רועה" / האם השי"ת "צריך" ל"אכילת" הקרבנות?

אודות תכלית ענין הקרבנות שהם "ריח ניחוח לה'" (פרשתנו א, ט. ועוד), נאמר בסוף מסכת מנחות, שאין השי"ת צריך ל"אכילה" זו, אלא הקרבנות הם לצרכו ו"לרצונו" של המקריב:

"תניא אמר רבי שמעון בן עזאי . . שמא תאמר לאכילה הוא צריך, תלמוד לומר "אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה", ונאמר "כי לי כל חיתו יער בהמות בהררי אלף וגו' האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה" . . לא לרצוני אתם זובחים, אלא לרצונכם אתם זובחים".

ויש לתמוה הרבה אודות שאלת ר' שמעון בן עזאי: וכי יעלה מאן דהוא על דעתו שהשי"ת צריך ח"ו לאכילת בהמה גשמית, עד שיש לשלול סברה זו עם ראיות מכמה כתובים?!

ותגדל התמיהה כאשר מעיינים בפסוקים שמביא ר' שמעון בן עזאי, שהעולה מדבריו לכאורה הוא ששייך אצל השי"ת ענין של "אם ארעב" כביכול, אלא שגם כשישנו ענין של רעבון אזי "לא אומר לך", משום ש"לי תבל ומלואה". והדברים תמוהים ביותר, כיצד שייך לומר כלפי מעלה ענין של רעבון?

ויש לבאר תחילה את התוכן הפנימי של עבודת הקרבנות, ואזי יתברר מדוע סלקא דעתך לחשוב שההקרבה היא "לחם" ו"מזון" הנצרך כביכול להשי"ת. ומתוך הדברים יעלה גודל שגב מעלת התורה ומצוותי' שהם מגלים קדושתו ית' בעולם.

ודאי זו עבודה גדולה לתת כסף, ובפרט לצדקה, ומי מדבר עוד שעושים זאת ללא רעש של פרהסיא ושיירי הלל, שבכאלה מצבים היצר הרע [מוכץ] עם ה"אוכף" [כלומר, דיוק ומוכץ לעבודתו. המו"ץ] ועובד בכל הכלים עם כל מיני התחכמות להסית ולהדיח . . והשי"ת יצליחכם בכל הענינים בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח"י תרגום קפד-ה)

הזכות הגדולה ביותר שיכולה להיות לאדם

במענה על מכתבו עם הצ'ק על סך אלף וחמש מאות דולר גמ"ח על משך שנה, ביחוד עבור קה"ת (קרני הוד תורה [=הוצאת הספרים של ספרי רבותינו נשיאי חב"ד]) להדפיס ספרים, נכון קבלתי ונהניתי במאד מזה שיש לכם את הרגש הטוב לעשות דברים טובים באמת.

בימים אלו בעזה"י אמסור לדפוס חלק אחד מהספר הקדוש 'צמח צדק', ישנם חמישה חלקים, הנני מקווה להשי"ת שאוכל להדפיס את כל הספר, תהיה זו זכות אמיתית לאלו שיטלו חלק בהדפסתו.

תארו לעצמכם שמישהו היה זוכה שהנשמה של הרבי הקדוש, אבי-הסבא, הרבי הצמח צדק, היתה מתגלית אליו ולומדת עמו, זכות שכזו היתה הגדולה ביותר שיכולה להיות לאדם. בכך שמסייעים להדפיס ספר כה קדוש וזכים בזכות כפולה אשר שפתותיו הקדושות דובבות בקבר, ושבכך נעשים למזכה הרבים.

ברשימותי ישנו רשימה, השיחה הקדושה שאבי [כ"ק אדמו"ר הרש"ב] נ"ע דיבר ב'חג החגים' הגדול, י"ט כסלו תרנ"ד. בחלק מהשיחה הקדושה ביאר אבי מהו הסדר בהיכלות נשמות הצדיקים בעולם האמת.

אני מצרף כאן – במכתב זה – רק כמה משפטים מהשיחה הקדושה ההיא:

"כשיהודי לומד תורה, נגלה או חסידות, למשל, שולחן ערוך של רבנו [אדמו"ר הזקן] או תניא, אפילו יהודי בודד במחוז סמרה – מחוז בעומק רוסיה שליהודים היה אסור לגור שם רק לבעלי מלאכות, ואלו שהיו להם תואר מאוניברסיטה – והוא לומד תורה, נגלה או חסידות, מגיע מלאך ממחנה המלאכים של מלאך מיכאל להיכל הצדיק ומבשר לו את הבשורה הטובה. אני אומר – אמר אבי – 'מבשר בשורה טובה זו', ולא שהוא – המלאך – 'מודיע זאת', שכן מלאכים הרי יודעים איזו בשורה טובה זו לנשמות הצדיקים שפלוני בן פלוני לומד את ספרו, והצדיק בעל הספר מעורר רחמים על הלומד ועל בני ביתו, ובמיוחד כשלומדים רבים".

בגמילות חסד שנתתם יש לכם זכות גדולה, ואני מאחל לכם שהשי"ת ימלא משאלות לבבכם לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

(תרגום מאגרות קודש ח"ח ע קכט ואילך)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

כסף? – בשביל לתת צדקה!

ודאי זו עבודה גדולה לתת כסף, ובפרט לצדקה, ומי מדבר עוד שעושים זאת ללא רעש של פרהסיא ושירי הלל, שבכאלה מצבים היצר הרע [מוכן] עם ה"אוכף" [-כלומר, דרוך ומוכן לעבודתו] ועובד בכל הכלים עם כל מיני התחכמות להסית ולהדיח

עשירות והצלחה במסחר אינם 'דבר עצמי'

קשה לבטא בכתב את נחת הרוח המרובה שהיתה לי ע"י הידיעה הנעימה שיהודי מתגדל – ב"ה – בעניני פרנסה, ובפרט כשמדובר עוד על יהודי שומר מצוה ומחזיק לומדי תורה.

בהתוועדות י"ט כסלו שנת תרנ"ד, הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אמר:

כל היהודים יודעים, שגזע החסידים חשים שעשירות והצלחה במסחר אינו 'דבר עצמי', דבר זה עצמו אינו מציאות כלל, אולם ניתן לעשות ממנו 'דבר-מה', כאשר מנצלים זאת לתורה ומצוות ואהבת ישראל.

אולם תורה ומצוות הם 'עצמיים', הם עצמם מציאות, ובנוסף יש כאן תוספת של שכר גשמי, בבריאות, נחת מהילדים והצלחה בפרנסה בהרחבה.

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק נבג"מ היה פעם בפטרבורג בקשר לוועידה חשאית מסוימת לטובת ענין כללי, נטלו בה חלק חסידי ליובאוויטש – עסקני הכלל – וכן העורכי-דין המפורסמים מר גרוזנברג ומר סליאזברג, העורכי-דין אמרו שיש צורך הכרחי בסכומי כסף גדולים עבור עבודת הכלל, אמר הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק שכאשר נותנים צדקה בהרחבה זוכים להרחבה, שכמה שיש לאדם כעת מסייע השי"ת בכפלי כפלים.

ה"לחם" שמחבר את העולם עם חיותו

תאוה נתאוה הקב"ה כביכול "להיות לו ית' דירה בתחתונים" (ראה תנחומא נשא טז. תניא פל"ו). וזו מטרת ותכלית בריאת העולם, בכדי שבני ישראל יבררו ויזכרו את עניני העולם הגשמיים, עד אשר יהיו ראויים להיעשות "דירה" ומשכן לו ית'.

והנה, אמרו חז"ל (ויקרא רבה פ"ד) "הנפש הזו ממלאה את הגוף, והקב"ה ממלא את עולמו". והיינו שהשי"ת מהווה את העולמות ומחי' אותם בתמידות, וממילא הוא "נמצא" בכל עת ובכל זמן בעולם כולו. וכמשל הנפש המחי' את הגוף, שהיא נמצאת ושורה בכל איברי הגוף על כל פרטיהם.

אמנם, למרות שנמצא השי"ת בכל העולמות כולם, עדיין נתאוה שיהי' העולם "דירה לו ית'". כי מה שהקב"ה "מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית", אין זה ניכר ונגלה בעולם תמיד, ולכך נתאוה שתהי' לו יתברך "דירה". ענין ה"דירה" הוא מקום שבו אין האדם מסתתר, אלא הוא מתגלה בה במהותו האמתית. ועל דרך זה, נתאוה הקב"ה שהעולם יזדכך ויתעדן, עד שיהי' ראוי להיות לו ל"דירה" בה ישרה בגלוי.

והדרך לפעול שיהי' העולם "דירה" להשי"ת הוא על ידי ענין ה"לחם":

בכדי שתתגלה הנשמה בכל פרטי הגוף, צריך האדם ללחם ומזון. כי אם מתענה האדם ואינו מספק לגוף את צרכיו, הנפש מסתלקת ואינה נגלית באיברים ומנהיגה אותם. ונמצא שהמזון הוא המחבר את הגוף והנפש.

ועל דרך זה, יש "לחם" ו"מזון" שהם מחברים את נשמתו של העולם עם העולם, וגורמים לכך שהשי"ת יתגלה בכל עניני העולם הגשמיים. ו"לחם" זה הוא כללות ענין התורה ומצוותי' (ראה סידור עם ד"א"ה לג, א), ובפרט ענין הקרבנות, שהם מזככים ומקדשים את גשמיות העולם ומכשירים אותה שתתגלה בה קדושתו ית'.

ועל כן מצינו גבי הקרבנות לשונות של "לחם" ו"אכילה", משום שעל ידם מתגלה קדושת השי"ת בעולמות, כשם שעל ידי הלחם הגשמי מתגלה נשמת האדם בכל הגוף.

שלא יהי' העולם "כצאן אשר אין להם רועה"

ומעתה יתבאר אל נכון משל שמשלו חכמים אודות ענין הקרבנות:

לפני כניסת בני ישראל לארץ ישראל, ביקש משה מאת השי"ת "יפקד ה' . . איש על העדה, אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו . . ולא תהי' עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה" (פינחס כז, טז-יז). ותיכף לזה נאמר "צו את בני ישראל . . את קרבני לחמי לאשי . . עולה תמיד" (שם כח, ב-ג).

וממשיל זאת המדרש (ספרי שם כח, א) "למלך שהיתה אשתו נפטרת מן העולם, והיתה

בשותפות (ומאידך, עולות נדבה שעמהם ג"כ ליכא קושיא, כי דין עולות נדבה דבאות שפיר בשותפות, (מנחות קד:)). ואכן השמיט הרמב"ם הדין דהספרא לאסור הבאת עצים בשותפות, והיינו כיון דפסק כרבנן ולדידי דעת רבנן היא דאי"ז קרבן ואין ההשוואה ל"קרבן העצים" גמורה אף שהובא הלימוד מזה בברייתא.

אבל הריטב"א לא ניחא לי לומר דהכוונה שם רק לעצי המערכה שיקראום קרבן, ומסתבר שהי' זה קרבן עצים נוספים בפ"ע הנקרא קרבן. מיהו י"ל דלדידי אכן

נדבר המשפחות באותה שעה גם את העצים למערכה, ורק שהרכבו עוד עצים מלבדם לקרבן בפ"ע (ועיי' בלקו"ש שם שהדברים עולים מפרש"י בתענית. ועפנה"ל אולי יש לקיים הגירסא בריטב"א "שהתרכו" ודו"ק), וא"כ י"ל דאת מה שנלקח למערכה הביאו בשותפות משפחתית, וזה שפיר בא בשותפות כנ"ל; ואילו מה שמתוך עצים אלו הורם חלק כדי להקריבו בתור "קרבן עצים" על גבי המזבח – לא הי' זה באופן של שותפות, אלא עבור כל יחיד בפני עצמו (אף שדוחק קצת).

מפקדתו על בני'. אמרה לו בבקשה ממך הזהר לי בבני. אמר לה עד שאת מפקדתני על בני פקדי בני עלי, שלא ימרדו בי".

והנמשל הוא: משה ביקש מאת השי"ת שיפקוד איש על העדה, וענהו השי"ת "עד שאתה מפקדני על בני – פקוד בני עלי", וזהו ענין קרבן התמיד, שמטרתו היא "שלא ינהגו בי מנהג בזיון, ושלא ימירו את כבודי באלקי הנכר".

ויש לבאר את השייכות הפנימית, בין בקשת משה "יפקד ה' איש על העדה", לבין ענין קרבן התמיד:

משה ביקש מהקב"ה שימנה "איש על העדה", בכדי שכאשר יכנסו בני ישראל לארץ יהי' להם רועה ומנהיג במלחמותיהם וכל עניניהם, ו"לא תהי' עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה".

ועל כך השיבו השי"ת, "עד שאתה מפקדני על בני", עליך "לפקוד בני עלי", ולדאוג לכך שיתגלה כבודו של הקב"ה בעולם, ולא יתנהל העולם "כצאן אשר אין להם רועה", וכאילו "עולם כמנהגו נוהג" (ע"ז נד, ב), ועד "שהבירה זו בלא מנהיג" (בראשית רבה פל"ט) ח"ו. ולכן ציווה השי"ת את משה על קרבן התמיד, כי על ידי הקרבנות פועלים גילוי כבודו ית' בעולם, ומגלים שהקב"ה הוא ה"רועה" ומנהיג את העולם בכל עת וזמן.

האם השי"ת "צריך" ל"אכילת" הקרבנות?

וזהו תוכן שאלת ר' שמעון בן עזאי "שמא תאמר לאכילה הוא צריך":

נתבאר למעלה שענין הקרבנות הוא ה"אכילה" וה"לחם" שמגלים את השי"ת בעולם, כמשל הלחם המגלה ומחבר את הנפש בגוף. והתגלות זו היא הלא "תאוותו" של הקב"ה ש"נתאוה להיות לו ית' דירה בתחתונים". ואם כן נמצא לכאורה ש"לאכילה הוא צריך", והיינו שקיום המצוות ועבודת הקרבנות שמהפכים את העולם לדירה לו ית', נחשבים אצלו כ"צורך" כביכול.

ועל כך מבהיר ר' שמעון בן עזאי, שהשי"ת אינו צריך ח"ו את עבודת האדם. ואם הי' חפץ בכך, הרי "לי תבל ומלואה", והי' יכול לקבוע שתהי' לו דירה בתחתונים בדרך אחרת, גם ללא הקרבנות והתורה ומצוותי'.

ואף שאינו מוכרח בכך, בחר הקב"ה וציווה לבני ישראל דווקא שהם יקריבו את "קרבני לחמי", והם יפעלו את התגלותו ית' בעולם. והטעם לכך הוא בכדי שעל ידי זה תבוא תועלת ליהודי שיתעלה ויתרומם על ידי עבודתו. ונמצא שלא ציווה השי"ת על הקרבנות בעבורו, כי אם לתועלת בני ישראל – "לא לרצוני אתם זוכחים אלא לרצונכם אתם זוכחים".

אמנם, לאחר שעלה ברצונו ית' שבני ישראל יקריבו את הקרבנות ויקיימו את התורה

ומצוותי, הרי נעשה זה "צרכו" של הקב"ה כביכול. ועד שהקב"ה מבקש זאת ממש - "פקוד בני עליי" ! שיפעלו בני ישראל בכל העולם כולו את פעולת ה"קרבן", על ידי שיחדירו את קדושתו ית' בכל הענינים הגשמיים הנחותים, עד אשר יהי' העולם כולו ראוי ומוכשר להיות לדירה לו ית'.

ומצינו ב' שיטות בדעת רבנן, דרבינו גרשום (קו: כ') "וקסבר תנא קמא דאותן גזירין קריבין להכשר הקרבנות על המערכה", היינו דלרבנן אינם אלא הכשר לקרבנות עצמם (וכן משמע ל' הרמב"ם בפיהמ"ש למתני' דמנחות שם, ואכ"מ). ושי' הראב"ד (בפירושו לספרא שם) דלרבנן הוקרבו העצים בפני עצמם אלא שאעפ"כ אינם קרבן גמור כרבי, עיי' לשון הראב"ד שם (ועיי' תוד"ה מלמד בסוגיין בדף כ:). וי"ל דפלוגתא רבי ורבנן היא אי בלשון תורה יש לפרש הלשון דוקא כפשוטה ממש, ושכוונת המושג הנזכר היא לכל פרטיו, או שיתכן שכוונת הלשון היא רק לחלק מן הדבר, ואפי' לפרט אחד בו (ואולי בזה לשיטתייהו בכ"מ בש"ס דמצינו לבאר שנחלקו בסברא זו, עיי' לקו"ש ח"ז ויקרא ד דוגמאות מכל הש"ס). פירוש, דמאחר שלמדנו מ"קרבן מנחה" שעצים "מקרי קרבן" ו"מתנדבים עצים", ובפרט שמצינו פסוק שנאמר בו להדיא "קרבן העצים", ס"ל לרבי דיש לפרש הדבר כפשוטו - שהעצים עצמם הם קרבן, ויש להם דין קרבן בכל הפרטים; ולפיכך טעונים מלח והגשה וכו', והווי כקרבן מנחה בכל פרטיהם (ולכן דוקא לרבי נקראים קרבן במלוא המובן, כל' הש"ס בסוגיין "מאן שמעת לי' דאמר עצים אקרי קרבן - רבי", עיי"ש). משא"כ לרבנן אין הדבר מכריח לומר חידוש גדול שהעצים הם קרבן, ובכל הפרטים, אלא דיו ללימוד זה לחדש שחל בהם פרט אחד שמצינו בקרבן - שנשרפים על גבי המזבח כקרבן, ולדעת הראב"ד עוד יותר - שנקרבים בפני עצמם על גבי המזבח. אבל לא יתר על זה.

ועפ"כ"ז י"ל בדברי הראשונים דלעיל

ומנחתה מחוור שפיר להרמב"ם אליבא דרבנן הא דהובאו התם העצים בשותפות, כי לרבנן שפיר אפשר לחלק גבי איסור הבאה בשותפות כדחילקנו בתחילה בין עצי המערכה כדלעיל לעצים שהם עצמם קרבן, דאיסור הבאה בשותפות הוא רק כשהעצים הם קרבן ממש (שזאת נקט הספרא ולהכי אסר), משא"כ עצי המערכה לרבנן דאינו בשם קרבן - שפיר בא

פנינים

דרוש ואגדה

התבוננות קלה
והתבוננות קשה

נפש אחת תחטא בשגגה . . והביא קרבנו . . נקבה

אין האשם אלא מזכרי כבשים ואין לך חטאת
מן הכבשים אלא נקבה
(ד, כו. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ו הט"ז)

בפרשתנו כתוב "ואם נפש אחת תחטא בשגגה גו' והביא קרבנו גו' נקבה" (ד, כו ואילך). בקשר לזה אומר הרמב"ם "אין האשם אלא מזכרי כבשים ואין לך חטאת מן הכבשים אלא נקבה" (הל' פסולי המוקדשין פ"ו הט"ז).

בטעם הדבר שקרבן מכפר על חטא מצינו כמה ביאורים. והרמב"ן ביאר "שיחשוב האדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ונפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה" (פרשתנו א, ט). ונמצא, שבטעם זה מודגש שהאדם צריך לבטל ולייסר את עצמו בדברים קשים, עד כדי שיחשוב ש"ראוי לו שישפך דמו וישרף", ועל ידי זה מתכפר לו העון.

אך מצינו גם כן שקרבן הוא מלשון קירוב, והיינו, שתוכן הקרבן הוא שהאדם מקרב את עצמו להקב"ה (ראה ספר הבהיר סי' מו. בחיי פרשתנו א, ט. ועוד). והיינו, שיש לאדם להתבונן בזה שזה שחטא ופגם הוא רק מצד יצרו הרע, אך רצונו האמיתי הוא להיות בקירוב להקב"ה ולקיים רצונו, ועל ידי התבוננות זו הרי הוא מתקרב להקב"ה ושב מחטאו ועונו יכופר לו.

ויש לומר שהטעם הראשון הוא בעיקר בקרבן אשם והטעם השני הוא בעיקר בקרבן חטאת. שהרי, החטאת באה רק על השוגג מה שאין כן האשם חמור מחטאת עד שכמה אשמות באות גם על המזיד (ראה אריכות בזה ברמב"ן סוף פרשתנו).

ועל פי זה יש לומר שעל השוגג מספיק

"עור" ו"בשר" בעבודת ה'

והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה

(י, ט)

בקשר לפסוק "והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה" (א, י) מצינו שבעבודת השי"ת ישנם שני אופנים:

ישנם ענינים שצריכים להתמסר אליהם ולהיות מונח בהם לגמרי, כמו לימוד התורה וקיום המצוות שיש בהם רק תוכן רוחני, שבדברים כאלו על האדם להשתדל שיכנסו דברי התורה והתוכן הרוחני שבמצוות לתוך לבו ומוחו ויפעלו עליו שינוי פנימי.

אך ישנן מצוות כאלו שצריכים לקיימן במעשה ואין להיות מונח בהן לגמרי. ולדוגמא, המצוות שיש לגוף הנאה מהן וקשורים לעניני אכילה ושתייה, שאין להיות שקוע לגמרי באכילה זו. כי יכול להיות שאין האדם עובד את ה' על ידי מצווה זאת, אלא מנצל את המצווה למלא תאוות גופו ולהשביע תאבונו.

ויש לומר ששני ענינים אלו נרמזים ב"בשר" ו"עור", שהרי בשר - הוא ענין של אכילה, שהמאכל נכנס לתוך האדם, ונעשה דם ובשר כבשרו, מה שאין כן עור שאינו ראוי לאכילה, ורק עושים ממנו לבוש וכלי תשמיש.

וכן הוא בעבודת ה', שישנם ענינים שצריכים להיות שקוע בהם לגמרי, ועליהם לפעול על האדם בפנימיות - "בשר", וישנם ענינים שאין להיות שקוע בהם, והם בבחינת "עור" שאינו נכנס לתוך הגוף.

וזהו עבודת "והפשיט את העולה" שאין לטעות ולחשוב על ענינים של "עור" שהם "בשר" או להיפך, אלא יש "להפשיט" את העור מן הבשר, ולהיזהר ש"העור" ו"הבשר" לא יתערבו.

(שי"ת תורת מנחם ח"ד עמ' 251 ואילך)

והנה במהות גדר "קרבן עצים" דימי נחמי' הנ"ל מצינו כמה דעות. דהרמב"ם (בפיהמ"ש לתענית פ"ד מ"ה ובס' הל' כלי המקדש פ"ו ה"ט) ביאר דאין העצים עצמם הקרבן, אלא שביום שהביאו המשפחות עצים למערכה היו מנדבים עולות והי' להם "כמו יו"ט" האסור בהספד ותענית כו', ולפ"ז "קרבן העצים" אין פי' קרבן מן העצים אלא קרבן (של עולת נדבה) הבא מחמת (יום הבאת) העצים. אבל הריטב"א (תענית כו.) הביא בשם י"א "שהיו מבערים במזבח בפני עצמו מן העצים שהתרבו (בהגהות כור לזהב: שהתנדבו) וזה הי' קרבן העצים, וכן אמרו כו' ששני גזירין היו קרבין עם תמיד של בין הערביים וזהו מוכיח כי קרבן עצים ממש הוא" - היינו שהעצים עצמם הוקרבו בתורת קרבן.

ויהי"ע מנ"ל להרמב"ם שלא לפרש "קרבן העצים" כפשוטו דהעצים עצמם הם הנקראים הקרבן, אחר שכבר מצינו להדיא אף לדידי' דעצי המערכה גופייהו איקרו קרבן - ראה רפי"ד מהל' מעה"ק ובכס"מ. ומאידך צ"ע בדעת הריטב"א שהיתה זו שריפת עצים בפ"ע יתר על עצים שהובאו למערכה, איך יתבאר לדידי' הא דמפורש בתענית להלן כח. דהבאת העצים היתה רק משום ש"לא מצאו עצים בלשכה ועמדו אלו והתנדבו משלהם כו'", היינו עצים המוכרחים למערכה בלבד, ומנ"ל לחדש דהביאו יותר מזה כדי לשורפן בפ"ע בקרבן.

והנראה בזה בהקדים ביאור גדר הבאת עצים לנדבה אליבא דרבנן בברייתא דמנחות, דלא הוה כדין קרבן לכל מילי.

דמנחות, דמדהביאה הברייתא אף הפסוק דימי נחמי' לענינו (ועד שעליו דוקא מסתמך היסוד דקרבן איקרי כו') מוכח לכאורה דס"ל להברייתא דגדר ודין אחד לשני אופני הבאה אלו ואין לשנות ביניהם (ועיי' היטב בתוספתא דתענית ג, ה דמשמע דגדר אחד הם), ושוב צ"ע אליבא דהברייתא איך הובא התם בשותפות.

וראה פי' ר"ש משאנן לספרא שם שהציע לומר דזה שנדבת עצים אינה יכולה לבוא בשותפות אינו אלא למ"ד דדין נדבת עצים למדנו מיתורא ד"קרבן" דפרשתנו האמורה ב"מנחה" (ולחכי הושווה למנחה שאינה באה בשותפות), אבל במנחות קז. איכא מ"ד דילפינן נדבת יין ושמן למזבח ממקרא ד"כל האזרח יעשה ככה את אלה להקריב גו'" האמור בנסכים, ונקט הר"ש משאנן דלהך מ"ד אף עצים ילפינן מ"אזרח" [ועיי' מלבי"ם בפרשתנו דנקט נמי דמצינו ללמוד עצים מיין כמה מצינו, ואכ"מ], ולהך מ"ד שפיר בא בשותפות. ודבריו עדיין צ"ע (גבי עצים, משא"כ גבי שאר דברים דמירי שם ואכ"מ), דסו"ס לכולי עלמא מקרא מלא דיבר הכתוב דבאו עצים בשותפות בימי נחמי', ואיך יתיישב למ"ד דילפינן מ"קרבן". ובכלל יל"ע בגוף דבריו, כי יעוי"ש היטב בסוגיין דמ"ד דילפינן מ"אזרח" קאי דוקא לדעת רבי, אבל אליבא דרבנן פשיטא לכו"ע דילפינן מ"קרבן"; ומאידך הרי לרבי ודאי אין קרבן עצים בא בשותפות כיון דינו קרבן מנחה ממש הטעון מלח והגשה כו' (עיי' היטב במנחות לעיל קד: בדעת רבי, וראה נמי מש"כ חס' ורשב"א בדף כ: בדעתו). וא"כ שוב הבאת עצים בשותפות היא דלא כמאן.

הידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

בדין "קרבן עצים"

יפלפל בסוגיא דמנחות גבי דין קרבן עצים ואם שייכא לזה המובא בסוגיא דתענית גבי משפחות שנדבו עצים בימי נחמי, ע"פ ביאורי הראשונים בסוגיות אלו

אנו שעצים נקראו "קרבן" וממילא מרבין עצים מיתורא ד"קרבן" שבפרשתנו, עיי' ח"י הרשב"א למנחות כאן, וראב"ד וקרבן אהרן לספרא כאן).

והנה בספרא על הכתוב הובא דין נדבת עצים הנ"ל, ומוסיף להלן (פ"י, ו) דכשם שא"א להביא נדבת מנחה בשותפות אף עצים א"א בשותפות. ויל"ע טובא דמסיפור הכתוב הנ"ל ד"והגורלות הפלנו גו" עולה דהמשפחה כולה היתה מנדבת ביחד העצים [עיי' תענית שם ולעיל יב.]. ובאמת י"ל בפשטות דאיסור התו"כ אינו שייך כלל לסיפור זה כי התם מיירי בהבאת עצים למערכה להכשר קרבן [עיי' שם], והתו"כ קאי גבי דין נדבת עצים לשרפן בפ"ע כקרבן ע"ג המזבח כו', שדינו כמנחה שאינה באה בשותפות. וא"כ דברי התו"כ מחוורים שפיר.

אלא שעדיין צלה"ב בגופא דבריייתא

גרסינן בבריייתא דמנחות כ: דמן הפסוק דפרשתנו ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו' (היינו מיתורא ד"קרבן", ולא נאמר בסתם "כי תקריב מנחה", ראה פי' הראב"ד לספרא עה"כ) ילפינן דמנדב אדם אף עצים למזבח, וכן הוא אומר (דעצים איקרו קרבן, רש"י) והגורלות הפלנו על קרבן העצים [נחמי' י, לה - גבי בני הגולה שעלו בבית שני ולא מצאו עצים כלשכה ועמדו והתנדבו בגורל מי יביא עצים בכל פעם, עיי' תענית כח.]. ולאח"ז פליג רבי ומוסיף "רבי אומר עצים קרבן הם, טעונין מלח וטעונין הגשה כו", היינו דלדידי קרבן ממש הוה לכל מילי. ויל"ע טובא במהות מחלוקתם אם דינו כקרבן ממש אם לאו, ומנין נולדה הפלוגתא אחר דלתרווייהו ילפינן לדין זה דנדבת עצים ממש"נ "קרבן מנחה" ובהסתמך על הכתוב "והגורלות הפלנו על קרבן העצים" (כי מכתוב זה דוקא יודעים

פנינים

מה שאין כן על המזיד, מכיון שיצר האדם הוא בהתגברות, לא די בהתבוננות רכה אלא כדי שעונונו יכופר יש להקריב זכר, של"זכרים" יש להגיד "דברים הקשים כגידין" (רש"י שם), ורק על ידי זה יכניע יצרו.

(ע"פ לקומי שיהות חל"ב עמ' 13 ואילך)

שיתבונן בזה שרצונו האמיתי הוא לעשות טוב, שאין זה התבוננות המקשה ומכבידה על האדם, ולכן "אין לך חטאת כו' אלא נקבה", כי לכפרת השוגג מספיקה גם התבוננות "רכה" - כנקבה ש"תאמר להן בלשון רכה" (רש"י יתרו

יט, ג).